

”Jag måste vara nationalist!”

En textanalys om feminism och nationalism i irakiska
Kurdistan.

Abstract

This paper examines the relationship between feminism and nationalism in a contemporary society. With the development of an autonomous region in Iraq, the autonomous Kurdish region in the country saw the rise of new actors in the society. This study has focused on the case of Kurdish women in Iraqi Kurdistan and investigated how nationalism and feminism can be complementary. Using tools from discourse analysis this study has looked specifically on how Kurdish women are being constructed and how nationalism can be found in the discourse of Kurdish women.

What can be drawn from the analysis that has been made is that nationalism and feminism can be complementary. However, there are still issues that comes along with this and which I have tried to highlight in my analysis as in my discussion. The conclusion of this study is that nationalism needs to be understood in its contextual form and how nationalism, in this case, can to some extent be complementary with feminism.

Nyckelord: feminism, nationalism, Kurdistan, kvinnor, nations-byggande
Antal ord: 9032

Tack!

Tack till statsvetenskapliga institutionen vid Lunds universitet för inspirerande och lärorik undervisning under de här tre åren. Tack till min handledare Ted Svensson för dina tips och din hjälp under hela uppsatsens gång. Tack Björn Badersten för givande metodundervisning under terminen. Slutligen, stort tack till alla ni personer som ställde upp på intervjuer för uppsatsen och gjorde det möjligt för mig att genomföra studien.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Disposition	2
1.2	Bakgrund	2
1.3	Syfte och problem	3
1.4	Avgränsning	3
1.5	Tidigare forskning	4
2	Teoretiska ingångar	6
2.1	Modern nationalism.....	6
2.2	Poststrukturell feminism	6
2.3	Nira Yuval-Davis modell	7
3	Metod och material	9
3.1	Diskursanalys	9
3.2	Material	10
3.3	Intervjuer	11
3.3.1	Val av informanter	11
3.3.2	Genomförandet av intervjuerna.....	12
3.3.3	Etiska överväganden	13
4	Analys	14
4.1	Kvinnan i den kurdiska diskursen	14
4.2	Kurdiska kvinnor som biologiska skapare av nationen.....	16
4.3	Kurdiska kvinnor som kulturella förmedlare av nationen.....	17
4.4	Nationalism och nationsbygge	18
5	Diskussion	22
6	Sammanfattning	24
7	Referenslista	25

1 Inledning

Enligt Lois A. West är nationalism förenat med det som kallas för tribalism. Enligt den här formen av nationalism är familjen och släktskapet till familjen större än allt annat. Här sprids nationalism genom att en person tillhör en klan som i sin tur konstruerar nationen. Här slår nationalism hårt mot kvinnor. Familjestrukturen bygger på en patriarkal tanke där den som är den ledande och har makten är mannen. Den som ska försvara familjen och hemlandet är mannen. Det här begränsas inte enbart till familjen utan har sin effekt på samhällsstrukturen också. Kvinnor blir tillbakatryckta och tillskrivs roller som de som inte minst hemmafruar. Kvinnan, är den som ska stanna hemma och uppfostra barnen (West:1997:10).

Nationalism slår hårt mot kvinnor. När diskussioner kring nationalism har förekommit inom den politiska sfären har exkluderingen av kvinnor inom det här området även exkluderat dem från kursen. Detta har belysts av bland annat Nira Yuval-Davis (Yuval-Davis:1997:2).

Nationalismens inverkan på kvinnor runt om i världen varierar mellan olika kontexter och är i motsats till vad West adresserar. Bland befrielsegrupper runt om i världen idag ser situationen annorlunda ut, där frågan om huruvida nationalism slår hårt mot kvinnor inte är lika självklar (Jayawardena:1986:4).

Ett fall som inte passar in i mönstret för vad West beskriver är kvinnor tillhörande den etniska folkgruppen kurder. Kurdiska kvinnors roll under historien som såväl idag har varit intressant. Vad som specifikt gör kurdiska kvinnors roll intressant att studera är hur de här kvinnorna är med i processen kring nationsbyggandet redan från början. Kurdiska kvinnors kamp handlar om en strävan för en egen nation och kvinnliga rättigheter (Mojab:2001:70).

Kurdistan, även det som kan kallas för landet som inte finns, tillhörde tidigare det Osmanska riket. Efter Osmanska rikets fall har kurder levt under olika politiska system som har uppstått från Frankrike och Storbritannien trots löftet om ett eget territorium. Sedan dess har kampen om en egen nation pågått för det kurdiska folket (Mojab:2001:72). Det kurdiska nationsbyggandet bygger på en idé om att män och kvinnor endast kan uppnå jämställdhet genom sin kamp för nationell frihet. Kurdiska kvinnor tvingas därmed att driva en nationalistisk kamp såväl som en feministisk kamp (Mojab:2001:76). Hur nationalism och feminism går ihop i det här fallet samt vilken påverkan det får på kurdiska kvinnor blir därför intressant att studera närmare. Mot bakgrund av det här kommer jag härnäst att presentera mitt syfte med uppsatsen och frågeställningar samt hur jag ska gå tillväga för att undersöka fenomenet.

1.1 Disposition

Ovan har en bakgrund till uppsatsens problem och frågeställning presenterats. Härnäst kommer uppsatsens syfte att presenteras mer utförligt samt motiveringen till varför just det här området har valts att studeras. I kapitel 2 presenteras de teorier som har legat till grund för uppsatsen. Vidare fortsätter kapitel 3 med att redovisa operationaliseringen av mina teorier på det fall som ska studeras. Här behandlas den metod och det material som kommer att användas. Slutligen kommer kapitel 4 att analysera det material som valts ut. I kapitel 5 diskuteras analysen för att sedan sammanfatta studien i kapitel 6.

1.2 Bakgrund

Diskursen kring kvinnor och nationalism behöver redas ut genom en inblick i historien. I följande avsnitt kommer bakgrunden till problemet som behandlar feminism och nationalism i irakiska Kurdistan att presenteras. Här kommer en kort bakgrund kring kvinnors roll inom nationsbyggandet under historien att redovisas för att läsaren ska få en bättre förståelse kring situationen.

”The Woman’s question” använder litteraturen för att belysa starten för en ny era inom den kurdiska folkgruppen som började behandla feminism och kvinnofrågor. Det här innebar att kurdiska kvinnor nu blev aktörer som deltog i processen kring nationsbyggandet och kampen för ett fritt Kurdistan. Något som kvinnor i flera andra länder inte hade varit med och gjort under nationsbyggandet utan istället fått rollen som passiva aktörer (Klein:2001:35). Den kurdiska kampen har under hela historien handlat om en kamp och strävan efter självständighet sedan Osmanska rikets fall. När suveränitetsprincipen kring nationer blev av betydelse och började spela allt större roll för människor, kände kurder att de också behövde ingå i gemenskapen som kom med att tillhöra en nation. Under hela historien har den kurdiska kampen därför kretsat kring det här – En kamp och strävan efter självständighet och civila rättigheter. Att tillhöra nationen blev en nyckel för politisk representation men även för människor för att få sina civila och mänskliga rättigheter (Klein:2011:30).

Kampen har belysts som en kamp där både kvinnor och män deltar, men på vilket sätt kvinnor och män deltar och motsättningarna mellan dessa har diskuterats. Å ena sidan står kvinnorna sida vid sida på samma villkor som män. Å andra sidan finns det en distinktion emellan dem som visar på att den patriarkala strukturen finns kvar. Diskursen kring kvinnor hade varit inkorporerad

i idén om en kurdisk nation och utan kvinnors inblandning i nationsbyggandet kunde en sådan inte utvecklas. Trots att frågan om kvinnors roll inom nationsbyggandet i irakiska Kurdistan inte diskuterades lika ofta som andra ämnen var det alltid uppe på agendan och blev aldrig en fråga som behandlades med mindre värde, enligt Janet Klein. I och med utvecklingen av den autonoma kurdiska regionen i Irak och en regional regering blev kvinnor även engagerade inom regeringen och utvecklingen av regionen (Klein:2001:40). Med bakgrund i vad som presenterats ovan kommer jag att specifikt undersöka fallet med kurdiska kvinnor genom att se närmare på relationen mellan feminism och nationalism i irakiska Kurdistan. Hur kvinnors roll i nationsbyggandet ser ut med anknytning till nationalism och feminism blir relevant att studera eftersom att det behandlar just dessa två begrepp. Det här kommer att presenteras i nästa avsnitt.

1.3 Syfte och problem

Feminism och nationalism tycks vara låsta i ett olyckligt äktenskap. Någoting som är viktigt att tydliggöra är att situationen inte behöver se ut så här utan varierar beroende på kontexten. Ibland kan teorin stämma in till viss del beroende på vilket fall som ska undersökas. Syftet med den här uppsatsen är att analysera ett specifikt fall som är feminism och nationalism i den kurdiska kontexten. Här tycks feminism och nationalism gå hand i hand för kurdiska kvinnor och deras hopp om en egen nation. Jag vill därför undersöka förhållandet mellan feminism och nationalism i fallet med kurdiska kvinnor och hur relationen mellan dem ser ut.

Syftet är att tolka vilken diskurs kring feminism och nationalism som går att spåra i det material som uppsatsen kommer att använda sig av. Det här kommer att presenteras mer utförligt i kapitel 3.

Jag utgår från följande huvudfrågeställning:

Hur kan vi förstå relationen mellan feminism och nationalism i irakiska Kurdistan?

Det här bryts ner till två underfrågor för att underlätta undersökningen och göra den mer specifik:

Hur kan vi förstå kurdiska kvinnors roll i nationsbyggandet?

Hur ger kurdiska kvinnor uttryck för nationalism?

1.4 Avgränsning

Undersökningen av kvinnor och nationalism är bred och kan göras på många olika sätt. I den här uppsatsen har jag tagit hänsyn till tid och resurser och därmed avgränsat mig till att studera ett fenomen som är tillräckligt omfattande för tidsramen. Därför har jag valt att avgränsa mig till fallet med kurdiska kvinnor i irakiska Kurdistan och studera det här mer intensivt. Syftet är att undersöka hur kurdiska kvinnor behöver nationalism såväl som feminism i kampen om självständighet.

En anledning till att ämnet valts är aktualitet. Då kurdiska kvinnor uppmärksammats allt mer de senaste åren för sin kamp mot terrorsekten IS samt för sin strävan efter en egen nation gör ämnet också ämnet intressant att studera.

Litteraturlistan som finns kring nationalism kan göras lång och definitionerna är många inom området. För att avgränsa mig ytterligare kommer jag att fokusera på specifika definitioner av nationalism som behandlar feminism men även nationsbyggande. De här teorierna kommer att presenteras i kapitlet som behandlar teoretiska ingångar.

Mitt syfte är inte att försöka kategorisera kvinnor som kämpar för sina rättigheter och jämföra deras olika roller i nationsbyggandet genom att använda olika teorier. Snarare vill jag förklara ett fall där kvinnors roll som nationalistiska som feministiska tycks samspela. Det här görs lämpligast genom att använda olika definitioner av nationalism. Eftersom att det finns många olika teorier som kan förklara det här har jag valt ut teorier som kan passa bäst in för att förklara mitt fall.

1.5 Tidigare forskning

Det finns olika inriktningar inom ämnet som behandlar feminism och nationalism. Till exemplet tar det sig uttryck på olika vis beroende på vilken del av världen som studeras. Feministisk forskning kring nationalism började på allvar sätta fart relativt sent. Längre hade kvinnor exkluderats från litteraturen om nationalism (Yuval-Davis:1997:5).

Nira Yuval-Davis ligger bakom en rad forskning kring kvinnor och nationalism. Ett särskilt fokus ägnas åt att studera hur nationalism påverkar kvinnor genom att fokusera på hur kvinnor tilldelas roller inom olika nationella projekt. Hur kvinnor konstrueras i nationsbyggandet är det som Yuval-Davis har som syfte att belysa i sin bok *Gender and Nation* som kommer att användas under uppsatsens gång (Yuval-Davis:1997).

År 2001 kom Shahrzad Mojab's bok *Women of a Non-state Nation: The Kurds* ut. Det här är den första boken som behandlar kurdiska kvinnors roll inom nationsbyggandet i Kurdistan samt den kurdiska nationalismen. Därför blir den särskilt relevant att använda till den här uppsatsen. Boken har några år på nacken vilket innebär att en del saker kan ha förändrats för kurdiska kvinnors situation i irakiska Kurdistan (Mojab:2001). Det här är något jag tar hänsyn till och diskuterar i materialdelen i kapitel 3.

Vidare har under senare år en poststrukturalistisk forskning kring det här området kommit att utvecklas. Det här angreppssättet har för många varit särskilt användbart då det går bortom den feministiska västerländska synen på nationalism. Den poststrukturalistiska idén tar hänsyn till dimensioner som etnicitet och klasstillhörighet. Detta är någonting som har glömts bort i den traditionella feministiska forskningen om nationalism. Teorin kan anses vara lämplig att applicera på fallet med kurdiska kvinnor eftersom att det är en utomeuropeisk kontext. Däremot är det här angreppssättet inte problemfritt. Idén kring poststrukturalism bygger på att avskaffa nationer vilket i sin tur går emot det som kurdiska kvinnor strävar efter i sin kamp (Jayawardena:1986:14). I den här uppsatsen kommer jag att behöva avgränsa mig till att använda de teorier som anses vara lämpligast för att förklara mitt fall. Därför kommer mitt val av teorier styras av de empiriska data jag får in.

2 Teoretiska ingångar

De teorier som har valts ut för att studera fallet med kurdiska kvinnor har en sak gemensamt. De behandlar alla, tillhörighet, feminism och nationalism. Det här är vad uppsatsen även syftar till att göra. Teorierna som har valts ut samspelar alla tre med varandra för det specifika fallet som valts ut och det här kommer även att redogöras i uppsatsens analysdel.

2.1 Modern nationalism

"Where you belong is where you are safe; and where you are safe is where you belong" (Ignatieff:1994:6).

Michael Ignatieff har studerat den nya vågen av nationalism som har växt fram efter Kalla krigets slut. Den moderna formen av nationalism som Ignatieff behandlar kan beskrivas som ett rop gentemot etniska rensningar som genast ska upphöra. Samtidigt syftar den här formen av nationalism också till att känna tillhörighet. Att känna sig hemma på en plats. Teorin lämpar sig särskilt för min studie i kombination med de två nedanstående teorierna som behandlar feminism och nationalism (Ignatieff:1994:1). Modern nationalism eller "civic nationalism" som Ignatieff använder sig av syftar till följande: Utan en nation, som är det primära som ska skydda folket blir de individuella värdena, så som mänskliga rättigheter meningslösa. Anledningen till det här är eftersom att tillhörighet till en nation är det primära skyddet från våld. Genom att tillhöra en nation får människor även tillgång till civila rättigheter vilka är skyddade av den nation man tillhör (Ignatieff:1994:3). Ignatieff skiljer på det som kan beskrivas som "god" nationalism och "ond" nationalism. Den moderna nationalism som Ignatieff förespråkar innebär att individer kan forma sina rättigheter genom att tillhöra en nation. Den här formen av nationalism menar Ignatieff reducerar risken för etnisk nationalisms framväxt eftersom att den tar hänsyn till att inkludera inte bara en homogen grupp av människor, utan alla människor (Ignatieff:1994:8). Mycket av det här passar in i det som Kurdistan strävar efter i sin självständighetskamp så som ett samhälle där människor från olika folkgrupper och religioner lever sida vid sida. Därför blir teorin relevant för studien.

2.2 Poststrukturell feminism

Alla kvinnor konstrueras och påverkas inte på samma sätt av nationella projekt. Att inte enbart se kvinnor som en förtryckt grupp utan även som en del av nationella projekt är nödvändigt för att få ett mångfaldigt perspektiv på fenomenet nationalism och feminism. De feminister som inte passade in i mönstret om vad kvinnor i första världen syftade på var de så kallade ”tredje världen-kvinnor” enligt Kumari Jayawardena (Jayawardena:1986:2). För kvinnor i västvärlden var det främsta målet kvinnors befrielse från det patriarkala samhället de levde i (Yuval-Davis:1997). Den poststrukturalistiska teorin tar ett annorlunda ställningstagande kring hur nationalism är ett hot mot kvinnor. Istället menar den här teorin att västerländska kvinnor konstruerar kvinnor i tredje världen i termer av (vad som för kvinnor i väst) var barbari och underordning. Därmed tog de inte hänsyn till de sociala och ekonomiska kontexter som kvinnor, utanför det västerländska samhället levde i. Den här poststrukturalistiska teorin behandlar det som kommer att likna kurdiska kvinnors fall nämligen att den tar hänsyn till förtryckta folkgrupper. Kvinnor utanför västvärlden som tillhör en förtryckt grupp kan inte kämpa för att nå jämställdhet mellan könen när deras folk, såväl männen som kvinnorna var förtryckta. Därför behöver ”tredje världen-kvinnor” kämpa sida vid sida med männen för att förverkliga sina kvinnliga rättigheter såväl som civila rättigheter (Jayawardena:1986: 12). Det här kommer att belysas i analysen och min diskussion.

2.3 Nira Yuval-Davis modell

Nira Yuval-Davis forskning riktar in sig på hur olika nationella projekt har för inverkan på kvinnor. För att förklara det här använder sig Yuval-Davis av faktorer som analyseras djupare för att se hur dessa i sin tur påverkar kvinnor. Dessa kommer att presenteras nedan och analyseras senare i uppsatsen. Den poststrukturella teorin är inte tillräcklig för att förklara fallet i sig. Att enbart använda en poststrukturalistisk teori kan riskera att man blir naiv inför fallet som ska studeras. Därför kompletteras det med ytterligare en modell.

Kvinnor påverkar och påverkas av nationella och etniska processer på olika sätt. *Kvinnor som biologisk reproducerande av nationen* är en faktor som Yuval-Davis fokuserar på. Det här syftar till hur kvinnor får rollen som de som ska föda nationen (Yuval-Davis:1997:26). På det här sättet ska kvinnor vara mödrar som ska föda nationen och det är inte problemfritt. Yuval-Davis menar på att genom att kvinnor tillskrivs rollen som mödrar sätts det även en press på kvinnor om att de ska skaffa mer barn. Genom att skaffa mer barn räddar kvinnorna nationen från en katastrof och därmed fyller de en viktig funktion (Yuval-Davis:1997:35). Kvinnornas roll i nationen beskriver Yuval-Davis som ett medlemskap av dubbel natur. Kvinnorna är å ena sidan, liksom männen medlemmar av den kollektiva gemenskapen i nationen. Samtidigt finns det begränsningar och normer som styr kvinnorna där de relateras till att inta en roll som vad som anses vara ”kvinnligt”.

Det som betecknas som ”manligt” å andra sidan, är att skydda nationen och kvinnorna (Yuval-Davis:1997:37).

Kvinnor som kulturella förmedlare av nationen är en annan faktor där kvinnor ses som de som ska bevara traditioner och föra dessa vidare till nästa generation. Här konstrueras kvinnor som symboler av det kulturella som ska reproduceras. Därmed får kvinnor, utöver det biologiska ansvaret rollen att lära sina barn och nästa generation om nationens kultur och traditioner. Viktigt blir även nationens ideologi där kvinnor ska lära ut vilka ståndpunkter som ska intas. Strukturer tillskriver kvinnor och män specifika roller i nationen. Genom att kvinnor får roller som de som ska reproducera nationen biologiskt och kulturellt innehar de även en makt att kunna påverka synsättet på nationens ideologier som ska föras vidare till nästa generation (Yuval-Davis:1997:39).

3 Metod och material

I följande avsnitt kommer jag att presentera hur mina frågeställningar och teorier kommer att operationaliseras. I min uppsats vill jag undersöka relationen mellan feminism och nationalism hos kurdiska kvinnor i irakiska Kurdistan. Det här kommer att göras genom att undersöka kvinnors roll inom nationsbyggandet. Den här undersökningen baseras på intervjuer som gjorts med fem kvinnor som lever i den kurdiska autonomin i Irak. De här har gjorts för att vidga perspektivet som ges i den litteratur som kommer att användas för att analysera fallet. Tanken är inte att enbart använda intervjuerna utan dessa har använts för att stärka det empiriska materialet som finns i form av vetenskapliga artiklar och litteratur. Intervjuerna kommer därför att kopplas an tillsammans med redan befintligt material som finns kring området kurdiska kvinnor och nationalism och analyseras med det här.

3.1 Diskursanalys

Den här studien är en fallstudie med inslag av diskursanalys. För att hitta sambandet mellan feminism och nationalism i det specifika fallet med kurdiska kvinnor kommer ett diskursanalytiskt förhållningssätt att tillämpas i den här studien. För att förstå kvinnornas roll inom nationsbyggandet kan vi använda oss av diskurser. *Diskurs* kan beskrivas som ett sätt att tala om och förstå världen. Med hjälp av språket skapas representationer av verkligheten. Diskursen speglar hur strukturen ser ut genom att diskursen skapar världen och olika berättelser. Begreppet diskurs hänvisar till hur olika strukturer visar sig i samhället genom till exempel språk och vilka begrepp vi använder där. Det kan även uttryckas genom sociala relationer där relationer mellan grupper studeras (Winther-Jørgensen:2000:7). I det här fallet rör det sig om att förstå relationen mellan feminism och nationalism genom att studera kvinnors roll i nationsbyggandet samt hur nationalism tar sig uttryck bland kvinnor. Vilken diskurs kan vi finna i det empiriska materialet som intervjuer, litteratur och vetenskapliga artiklar som ger uttryck för det här? Diskursen i den här studien har avgränsats till en textanalys där material i form av intervjuer, litteratur och vetenskapliga artiklar analyseras. Material i form av media så som tidningsartiklar och TV hade kunnat användas men för att studien inte ska bli allt för omfattande har jag istället valt att fokusera på de förstnämnda. Det här materialet kommer att presenteras senare i kapitlet. Ett gemensamt drag för diskursbegreppet är att det syftar till någon form av social praktik som har med språkanvändning att göra. Dessa sociala praktiker

kan förklaras som ett sätt som interagerande människor gör saker på (Bergström-Boréus:2012:376). Det här innebär att människors handlingar sätts i ett dubbelt perspektiv. Handlingar kan antingen vara individuella, konkreta och kontextbundna. Samtidigt kan handlingar även vara institutionaliserade och socialt förankrade vilket innebär att de är bundna till vissa regler. Anledningen till människors handlingar grundar sig kring vissa institutionaliserade regler (Winther-Jørgensen:2000:25).

Diskursanalysen som metod används som ett sätt att analysera texter på. Syftet med den här uppsatsen är inte att med hjälp av språket försöka återge verkligheten. Istället rör det sig kring konstruktionen av verkligheten. Ambitionen är att med hjälp av språket undersöka hur verkligheten formas genom att använda diskursanalytiska verktyg. Det här kommer att göras genom att undersöka den diskurs som går att spåra i fallet med kurdiska kvinnor. I den här uppsatsen är jag intresserad av att undersöka konstruktionen kring nationalism och feminism och vilken diskurs som går att hitta i det material som används.

Det finns vissa inslag i diskursanalysen som blir särskilt relevanta att studera för uppsatsen. Därför har den här studien begränsat diskursen till en textanalys av olika texter genom att fokusera på vissa inslag i diskursanalysen som lämpar sig för just den här uppsatsen. Främst ligger det ett fokus på *subjektpositioner*. Subjektpositioner kommer att användas för att analysera förhållandet mellan feminism och nationalism. Dessa kommer att användas genom att jag undersöker kvinnors aktörskap och hur man kan förstå relationen mellan feminism och nationalism genom att fokusera på kurdiska kvinnors roller inom nationsbyggandet samt hur nationalism tar sig uttryck bland dem. Syftet med subjektpositioner är att förstå hur subjektet i en diskurs bestäms till vissa positioner och hur dessa positioner i sin tur relaterar till varandra (Winther-Jørgensen:2000:48). Hur kurdiska kvinnor förhåller sig till olika sammanhang och hur de agerar utifrån olika subjektpositioner som de får är av relevans för studien. Genom texter i form av litteratur, vetenskapliga artiklar och intervjuer vill jag få fram hur subjektpositioner skapas i anknytning till diskursen. På så vis vill jag se hur relationen mellan feminism och nationalism samspelar med varandra (Bergström-Boréus:2012:359). Teorierna som presenterades i tidigare kapitel kommer att appliceras för att analysera det här. *Ekvivalenskedjor* innebär att ett tecken får sin betydelse genom ett system av distinktioner. De här kommer att ta hänsyn till i uppsatsen där tecken sorteras och knyts ihop i kedjor: hur man är och hur man inte är. Det här genom att begrepp som ”nationalism” som kan undersökas i anknytning till positiva innebörder men även negativa innebörder. I det här fallet handlar det om hur nationalism kan kopplas till begrepp som ’gemenskap’, ’tillhörighet’ och ’inkludering’. Begreppet nationalism kan även kopplas till negativa innebörder som ’exkludering’ (Bergström-Boréus:2012:367).

3.2 Material

Den här uppsatsen bygger på ett primärt material och ett sekundärt material. Primärmaterialet utgår från intervjuer, vilka har nämnts tidigare i kapitlet. Intervjuerna är det enda primärmaterialet som används i uppsatsen. Det har inte skrivits tillräckligt om ämnet som uppsatsen behandlar för att kunna göra en undersökning med det syfte och problem uppsatsen har som avsikt att genomföra genom att enbart använda sekundärmaterial. Därför är det lämpligt att ha ett primärmaterial i form av intervjuer för att kunna stärka det empiriska materialet ytterligare. Sekundärmaterial i analysen utgår främst från Sharhazad Mojabs bok *”Women of a Non-state Nation: The Kurds”*. Boken är den enda som behandlar kurdiska kvinnor, nationalism och nationsbyggande. Därför kommer det här bli en lämplig bok att utgå ifrån. Jag vill i min studie försöka att ge en mer nyanserad bild kring ämnet feminism och nationalism i irakiska Kurdistan genom ett rikare material i form av intervjuer och inte enbart förlita mig på litteratur som skrivits inom området. Eftersom att boken är skriven år 2001 innebär det även att den har några år på nacken och situationen för kurder har förändrats i irakiska Kurdistan. Därför blir det lämpligt att komplettera med intervjuer som gjorts tillsammans med nutida vetenskapliga artiklar inom området.

3.3 Intervjuer

Den här undersökningen har dels baserats på intervjuer som en del av materialinsamlingen. De har gjorts med kvinnor som bor och verkar i irakiska Kurdistan. Genom att göra intervjuer får jag en möjlighet att ta fasta på subjektspositionerna och hur dessa konstrueras genom ett mer berikande material än det som redan finns. De här intervjuerna ska ses som ett komplement som ska stärka det redan befintliga materialet som kommer att användas i form av litteratur och vetenskapliga artiklar. Studien innehåller fem intervjuer med kvinnor. Dessa intervjuer har översatts från kurdiska till svenska. Några intervjuer har även gjort på engelska och originalspråket från de här intervjuerna har därför inte översatts. Vidare kommer intervjuerna att motiveras och tillvägagångssättet att presenteras.

3.3.1 Val av informanter

Det urval som gjorts är baserat på ett strategiskt urval i form av att personerna som undersökts är kurder och kvinnor. Ett slumpmässigt urval i den här studien hade gett ett skevt resultat och därför passade det inte att använda det för den här studien (Teorell&Svensson:2013:85). Utifrån de kriterier som uppsatsen syftar till att undersöka har jag valt ut kvinnor som kan vara lämpliga att använda och ge information kring det jag har som avsikt att undersöka. Valet av informanter har baserats på ett snöbollsurval i form av en kontakt i irakiska Kurdistan. Med en kontakt som var relevant för undersökningen har denna kontakt vidare hänvisar mig till fyra andra kvinnor som blev lämpliga att använda för studien

(Teorell&Svensson:2013:86). Vad som borde tydliggöras är att den här studien inte har som mål att generalisera alla kurdiska kvinnor. Eftersom att kurder idag är utspridda i främst länder som Turkiet, Irak, Iran och Syrien lever de även annorlunda liv. En hel del har även emigrerat från dessa regioner och lever istället i Västvärlden. Det som jag kommer att studera har gjorts på urvalet av en region vilken är irakiska Kurdistan. Därför kommer resultatet baseras på kvinnor som bor i just den här regionen. Det är även värt att betona att det inom irakiska Kurdistan finns skillnad mellan kvinnor som till exempel bor på landsbygden och de som bor i staden.

3.3.2 Genomförandet av intervjuerna

För att genomföra intervjuerna har jag använt mig av Internet genom att göra mejlintervjuer med kurdiska kvinnor som bor i irakiska Kurdistan. Det finns en avgörande skillnad i att göra intervjuer ansikte mot ansikte och intervjuer via nätet. Träffar man intervjupersonen får man tillgång till att ställa följdfrågor, läsa av personens uttryck och därmed få en annan form av samtal som är mer löpande (Lantz:1993:20). Vid mejlintervjuer finns inte samma möjlighet. Att ställa följdfrågor är svårt vid den här typen av intervjuer. Det går heller inte att få ett möte med personen där man lär känna personen närmare. Däremot har mejlintervjuerna en fördel i den mån att det möjliggjorde för mig att nå personer som jag annars inte skulle få tag på. På grund av resekostnader och säkerheten i irakiska Kurdistan hade det varit svårt att intervju dessa personer på plats. Intervjuer på nätet innebär inte bara ekonomiska kostnader utan även tidsvinster (Sveningsson,Lövheim&Bergquist:2003:92). Frågan om kroppslöshet är också en viktig aspekt under uppsatsens gång och under intervjuerna. Vid samtal över internet uteblir den information om syn- och hörseluttryck vilket kan föra med sig svårigheter. Det rör sig från att det kan vara svårt att tolka ett budskap till att det faktiskt även kan vara svårt att känna igen våra intervjupersoner. Det här brukar benämnas som ”*reduced social cues*” (Sveningsson,Lövheim&Bergquist:2003:96). Trots den kritik som redogjorts ovan kan kroppslöshet även innebära en bättre kvalitet i forskningen. Till exempel har jag möjligheten att vara osynlig för deltagarna vilket också kan vara av en positiv faktor. Vitsen är att forskaren ska minimera sin påverkan på situationen och rentav vara så omärklig som möjligt. Därför kan det å ena sidan vara till en fördel att den som intervjuas inte ser forskaren (ibid). En annan faktor att ta hänsyn till är de språkliga aspekterna. Å ena sidan är mejlintervjuerna till en fördel även här eftersom att meddelanden kan skickas och tas emot i min och mottagarens egen takt. Här får intervjupersonerna chansen att ta god tid på sig att tänka igenom och formulera sina svar. En risk är att svaren kan bli korta vilket är en kritik som oftast kan riktas mot mejlintervjuer. Det här tar jag hänsyn till när frågorna skickas iväg genom att ge tydliga instruktioner till personerna och talar om vilken typ av svar och hur långa svar som förväntas (ibid).

3.3.3 Etiska överväganden

Individskyddskravet respekteras ytterst under hela arbetets gång. För mig som gör studien finns det några etiska riktlinjer som jag bör ställa mig bakom och ta hänsyn till under hela uppsatsens gång. I det här fallet rör det sig om intervjuer och hur dessa bearbetas och förblir anonyma. De här etiska riktlinjerna bygger på fyra principer:

- *Informationskravet:* de deltagare som intervjuas ska informeras om uppsatsens syfte och vad deras information kommer att användas till
- *Samtyckeskravet:* deltagarna i den här undersökningen har rätt att själva bestämma över sin medverkan
- *Konfidentialitetskravet:* uppgifter om deltagarna i undersökningen ska ges största möjliga krav på konfidentialitet och skyddas så att inga obehöriga kan ta del av dem
- *Nyttjandekravet:* de uppgifter och data som samlats in om enskilda personer får endast användas för forskningen (Teorell&Svensson:2012:21).

4 Analys

Den kurdiska kvinnan har kommit att porträtteras som den aktiva kvinnan som skyddar nationen i västerländsk media. Till skillnad från många västerländska länder, där kvinnor länge fick kämpa för att bli en del av nationen har kurdiska kvinnor istället varit med i nations-byggandet. Någonting som ansetts som ett unikt fall. I den här analysdelen kommer jag att använda mig av delar från intervjuer och vetenskapliga artiklar såväl som akademisk litteratur för att studera ekvivalenskedjor och subjektpositioner i fallet med kurdiska kvinnor i irakiska Kurdistan. Först kommer en generell diskurs kring kurdisk nationalism och kvinnors roll att presenteras. Det här kommer att göras för att kunna analysera huruvida kvinnors roller är som diskursen beskriver eller inte. Genom att presentera en generell beskrivning först, tillåts studien problematisera huruvida den kurdiska diskursen kring det här stämmer in hos de andra delarna som kommer att analyseras om olika positioner som kvinnor tillskrivs i nationsbyggandet.

4.1 Kvinnan i den kurdiska diskursen

Den generella diskursen kring kurdisk nationalism är särskilt relevant eftersom att det kommer ligga till grund för att reda ut den relationen mellan feminism och nationalism. Det här kommer att ställas mot kvinnornas diskurs för att kunna se ett mönster kring huruvida feminism och nationalism samspelar i irakiska Kurdistan.

Kurdistan står än som en icke-etablerad stat men idén kring nationen existerar. Den kurdiska nationalismen grundar sig i en idé om en självständig stat och kurders rättigheter. Kurdisk nationalism grundas inte i idén om tillhörande ett särskilt blodsbånd utan snarare förespråkare av det som nämns som modern nationalism där olika etniska folkgrupper inkluderas. Det kurderna vill uppnå med självständigheten är att få sina rättigheter och det land man strävar efter. Det här kommer att likna den teori om nationalism som presenterats av Michael Ignatieff (Ignatieff:1994:181). Idén om nationen innehåller även idén om kvinnornas inblandning i processen kring nationsbyggandet. Den roll kvinnorna tillskrivs i idén kring nationen är i viss mån unik. Vid flera fall där nationer skapats har kvinnor inte varit med som de aktiva som skapat nationen. I kurdernas idé om en nation har kvinnor istället fått en roll, där de sida vid sida med männen ska bygga nationen ihop (Mojab:2001: 35).

”The nationalist movement in 1946 encouraged women to take part in non-domestic activities but put numerous limitations on their public presence: women counted only if they could assist men in the nationalist cause” (Mojab: 2001:86).

Här finner vi en intressant beskrivning. Kvinnor uppmuntras till att aktivt delta i aktiviteter som räknas utanför hemmet och istället engagera sig mer i arbeten inom offentliga sammanhang. Att det också är den nationella rörelsen som uppmuntrar kvinnorna till ett aktivt deltagande ger en signal om att feminism och nationalism samspelar just här. Detta, om man kollar på den kurdiska diskursen kring nationalism. Däremot är det en sak som redan här kan vara avgörande för hur den feministiska kampen samspelar med den nationella kampen. ”Women counted only if they could assist men in the nationalist cause” (Mojab:2001:86). Redan här kan vi utläsa hur kvinnors kamp egentligen är påverkad av strukturen. Genom att studera subjektspositionerna i det här citatet kan vi utläsa hur kvinnorna i den här diskursen bestäms till vissa positioner. I det här fallet handlar det om att kvinnor får ”friheten” att ta plats i offentliga sammanhang och möjligtvis påverka men det är på strukturens villkor – att stötta den nationella kampen. På så vis tillskrivs de specifika positioner. Kvinnor måste därmed driva en feministisk kamp men på villkor som möjligtvis är påverkade av samhällets struktur.

Vidare kan vi utläsa att kvinnors engagemang inom olika projekt i nationsbyggandet är centralt för målet om en egen stat om självständighet genom att titta på ett annat utdrag:

”The advancement of ’Kurdish womanhood’ was deemed crucial for the achievement of the twin goals of Kurdish nationhood and modern progress, for, after all, wrote one Kurdish thinker, [a] nation’s womanhood is the mirror of its degree of progress. Nations’ and peoples’ degree of progress is always proportional to the position of [their] women.”
(Mojab:2001:31)

Enligt teorin behövs kvinnor på samma villkor som män i nationsbyggandet. ”The advancement of ’Kurdish womanhood’ was deemed crucial (...)” (Mojab:2001:31), betonar att kvinnans roll är *avgörande* för nationens utveckling. Samtidigt som det kurdiska folket behöver föra en nationell kamp uppmärksammas kvinnorna i diskurser och deras betydelse för nationen.

Hela diskursen kring kvinnans roll inom den kurdiska nationalismen bygger egentligen på (som nämnts ovan) att kvinnan bör vara med i skapandet av nationen men ingenting om på vilka villkor eller vilken roll hon ska inta. Det här är någonting man kan tolka som att kvinnors roll är på samma villkor som männens.

”The introduction of women, or more correctly, the ’woman question’, into Kurdish political discourse in the early twentieth century was an important event not because it marked the beginning of Kurdish feminism or because it healded the entry of women

themselves into Kurdish politics, but because it occurred in conjunction with the rise of new issues and actors” (Mojab:2001:26).

Här syftar diskursen till, precis som i de ovanstående, återigen att betydelsen att inkludera kvinnorna i nationsbyggandet är viktigt. I den här delen går det även att utläsa hur ”the woman-question” lyftes fram. Kvinnorna är aktörer både i form av att de skapar nationen men även att de kan påverka genom att frågor som behandlar kvinnor uppmärksammades på ett större plan inom politiken under 2000-talet. Här går det att spåra hur kvinnornas subjektspositioner syftar till att kvinnor ska ta mer plats i nationsbyggandet. Kvinnan får en annan roll som aktör genom att inkluderas i beslutsfattande och politiken.

4.2 Kurdiska kvinnor som biologiska skapare av nationen

I fallet med kurdiska kvinnors finns en idé om att kvinnor tillskrivs en roll att förmedla nationens värdegrunder och ideologier vidare till andra generationer. Gällande hur kvinnor blir de som ansvarar för det biologiska reproducerandet av nationen nämns egentligen inte direkt i litteraturen eller kvinnornas uttalande. Däremot är det här en central roll i nationsbyggandet, där kvinnor får kravet på sig att skaffa barn. Om det är i ett blodsband till nationen eller inte är oklart (Yuval-Davis:1997:27).

En kvinna, uttrycker hur det i irakiska Kurdistan förekommer någonting som kan likna en diskriminering av kvinnor. I den här studien heter hon ”Lana”. Där kvinnor och män ska inta olika positioner. Det som tillhör det politiska ska män ta hand om medan kvinnor tillskrivs andra subjektspositioner.

”Under de 25 år som kurderna har fått styra sig själva ser vi fortfarande ett patriarkalt samhälle. Å ena sidan finns det kurder som vill ha självständighet och att kvinnan ska delta aktivt. Men det finns även de som inte vill att kvinnan ska delta aktivt i till exempel beslutsfattande eftersom att det anses vara ”manligt”.¹

Att kvinnor själva känner att de tillskrivs en roll som mödrar som ska föda nationen går inte att spåra direkt i citatet. Snarare visar citatet på att det finns strukturer som försöker trycka tillbaka kvinnor genom att de till exempel inte ska vara med och påverka i beslutsfattande. Både i Mojabs bok och i intervjun framgår det inte att kurdiska kvinnor tillskrivs subjektspositioner som att ta på sig ansvaret att föda nationen samt att detta är en press som sätts på dem. Kurdiska kvinnor såväl som andra kvinnor bär ett ansvar när de föder barn och skapar nya

¹ ”Lana”, 53 år, aktiv politiker och aktiv i NGO. 2016. Intervju 27 april.

människor i nationen. Däremot är det svårt att spåra vad Nira Yuval-Davis teori syftar på i just det här fallet, om att kvinnor *tvingas* in i en roll som mödrar och de som biologiskt reproducerar nationen (Yuval-Davis:1997:27). Det här beror på att det som kvinnan uttrycker i citatet är otydligt när det behandlar just det här området.

4.3 Kurdiska kvinnor som kulturella förmedlare av nationen

Kvinnor tillskrivs rollen att vara de som för vidare kulturella drag av nationen till nya generationer. Här får kvinnan en roll att hon är med i nationsbyggandet genom en roll som födande och kulturell förmedlare. I Shahrzad Mojab's bok, "Women of a Non-state Nation: The Kurds", finns ett utdrag som sammanfattar det här i ett budskap:

"Women were, thus, assigned a clear role in the nation-building. They were to be the nation's cultural signifiers and the mothers/educators of the nation's children. However, in order for Kurdish women to remain useful in the nationalist project, that is, to continue to serve as a source of Kurdish purity and to raise children in a national(ist) manner, nationalists needed to ensure that Kurdish women themselves preserved their "Kurdishness" (Mojab:2001:35).

Den tolkning som kan göras här är att kurdiska kvinnor kategoriseras in i rollen som mödrar och ska föra traditioner vidare. "Kurdishness", som nämns, kan tolkas som en nationalistisk idé som för med sig kvinnorna i idén. För en redan förtryckt grupp får kvinnan en roll genom att "Kurdishness" behöver bevaras för att sedan föras vidare till nästa generation. Här nämns ingenting om mannen som också ska vara en del av den kulturella förmedlaren. Det här kan även tolkas som att "hemmet" får en central betydelse här. Kvinnan tillskrivs å ena sidan en nationalistisk roll som kulturell förmedlare av traditioner. Men samtidigt även en roll som passiv där hon ska befinna sig i hemmet och uppfostra barnen. Kvinnornas subjekspositioner påverkas av strukturen och situationen i samhället. Den här strategin tycks vara viktig för kampen om att uppnå självständighet. Trots en i nuläget, icke-etablerad nation får kvinnan en funktion som en aktör där denne ska göra andra kvinnor medvetna om sina positioner i det kurdiska samhället.

Lana ger sin åsikt kring kvinnor som ska vara medvetna om och föra nationen vidare. I ett utdrag berättar Lana om betydelsen av kurdisk identitet och betydelsen av att få andra kvinnor, unga som äldre, medvetna om hur viktigt det är. Främst betonar hon hur viktigt det är att vara med och kämpa i den nationella kampen för självständighet.

”Under hela mitt liv har jag arbetat för att göra kurdiska kvinnor medvetna om den nationella kampen och Kurdistans självständighet, eftersom att kvinnor är halva delen av det här samhället”.²

Kvinnor ska inte endast vara kulturella förmedlare av nationen utan även driva nationen framåt genom att vara en del av att föra den nationalistiska idén vidare. De subjekspositioner som går att utläsa här är att kurdiska kvinnor måste vara en del av den nationella kampen, och att det är viktigt att göra andra kvinnor medvetna om den kurdiska kampen. Att känna medvetenhet är viktigt. Såväl blir det viktigt att den här medvetenheten även förs vidare till nästa generationers unga kvinnor. Det som kan utläsas är att den nationella kampen är en del av kulturen där kvinnor tar ett ansvar att föra vidare den här.

En annan kvinna som intervjuats, som i den här studien går under namnet ”Sara”, svarar med att poängtera betydelsen av de olika värderingarna som kulturen ska bygga på och hur dessa i sin tur ska förmedlas vidare.

”Jag har kämpat hela mitt liv och även nu kämpar jag för att bygga en demokratisk kultur i Kurdistan. Att det finns jämställdhet. Vi är nationalist men vill att vår nationalism bygger på jämställdhet och demokrati. Det är viktigt att nästa generation lär sig det här”.³

Kulturella värdegrunder är någonting som lyfts fram av stor betydelse. Den här kvinnan lyfter fram hur viktigt det är att det finns en demokratisk kultur i det kurdiska samhället för att det ska kunna utvecklas. Värden som ’demokrati’ och ’jämställdhet’ är vad den kurdiska kulturen grundar sig i och som kvinnor vill föra vidare. I intervjun uttrycker kvinnan sig även vara nationalist. Genom att använda ekvivalenskedjor går det att tolka begreppet nationalism i det här fallet, som någonting som syftar på att inkludera värden som demokrati och jämställdhet för att uppnå självständighet. Det här är någonting som återkommer hos andra kvinnors utsagor samtidigt som delar av litteraturen pekar på det motsatta. Nationalism, kan här tolkas som att det tycks fungera som ett redskap för kvinnorna för att kunna skapa en egen nation. Att nationalism slår hårt mot kvinnor uttrycks inte här. Samtidigt uttrycker hon även ett feministiskt budskap genom att nämna jämställdhet och hur samhället ska bygga på en jämställd kultur mellan kvinnor och män. De här värdena är centrala i nationsbyggandet och behöver föras vidare till nästa generation.

4.4 Nationalism och nationsbygge

² ”Lana”, 53 år, aktiv politiker och aktiv i NGO. 2016. Intervju 27 april.

³ ”Sara”, 42 år, doktorand och kvinnorrättsaktivist. Intervju 2 maj.

I Michael Ignatieffs teori som presenterades tidigare beskrivs nationalism som en mer modern nationalism. Ignatieff, som förespråkar en liberal form av nationalism har vissa indikatorer som kan förklara nationalism bland kurdiska kvinnor (Ignatieff: 1994:8). Därför kommer nästa sektion att analyseras utifrån det här.

Nadje al- Ali och Nicola Pratt kommer i sin artikel ”Between nationalism and Women’s Rights: The Kurdish Women’s Movement in Iraq”, fram till slutsatsen att nationalism *inte* är ett hinder för kvinnor i irakiska Kurdistan (al-Ali&Pratt: 2011:337). Precis som i diskursen som beskrivits i tidigare analysdel har kvinnor inkluderats i nationsbyggandet. Samtidigt som de driver en nationalistisk kamp driver kurdiska kvinnor även en feministisk kamp för att stärka sina kvinnliga rättigheter. Ett utdrag ur al- Ali och Pratts slutsats lyder som följer:

”We contend that nationalism per se is not an obstacle to women’s rights in Iraqi Kurdistan. Rather, it is the failure, until now, of women activists to engage with disjuncture between nation and state that could limit the achievements of their struggle”
(al-Ali&Pratt:2011:337)

Å ena sidan gynnas kurdiska kvinnor av nationalism eftersom att det sker i kampen om en egen nation. Det som däremot inte sägs i texten är hur diskursen kring kurdiska kvinnors roll snarare är förutbestämd utifrån de olika subjektspositionerna som dessa kvinnor får. De här positionerna är påverkade av strukturer i samhället.

Flera av de kvinnor som intervjuats för studien ger uttryck för nationalism och hur det fungerar som en strategi för dem. Alla kvinnor delar samma åsikt kring synen på nationalism och hur det påverkar dem. Det som är särskilt intressant i kvinnornas berättelser är hur de uttrycker att det inte tycks finnas något annat val för dem än att vara nationalistiska. Det här beskriver en kvinna, som i den här studien heter ”Shirin” bland annat genom:

”Nationalism är positivt eftersom att det är en öppning för mig. Jag måste vara nationalist. Det förbättrar vägen till att jag blir självständig som kvinna”⁴

Här uttrycker kvinnan nationalism som en positiv kraft för henne personligen. En särskilt viktig grej är hur kvinnan uttrycker att hon *måste* vara nationalist och att det här tycks vara det enda valet för henne. Någon djupare förklaring till varför nationalism är viktigt för henne och hur det på så vis kommer att gynna henne något ytterligare ges inte. Som hon uttrycker ”förbättrar det vägen till att jag blir självständig som kvinna”. Jag tolkar det här som att de nationella rättigheterna spelar roll för kvinnan. För att få sina kvinnliga rättigheter måste hon vara nationalistisk och tro på en självständig nation. Genom ekvivalenskedjor går det att utläsa hur den nationalism som hon förespråkar grundar sig i en kurdisk

⁴ ”Shirin”, 68 år, ansvarig för kvinnorrådet i Kurdistan Regionala Regering (KRG). 2016. Intervju 9 maj.

nationalism som grundar sig i Michael Ignatieffs teori (Ignatieff:1994:8). Det här innebär att det inte rör sig om en exkludering av människor. Nationalism i det här fallet handlar om att ta sig ur ett förtryck och få sina nationella rättigheter samt kvinnliga rättigheter.

Mönstret är liknande i den berättelse som går att spåra hos ”Sara”. Även hon belyser betydelsen av nationalism i hennes liv och varför det är viktigt för henne.

”Eftersom att jag har varit politiskt aktiv hela mitt liv för den kurdiska kampen har jag uppfostrats med att vara delaktig i kampen för ett fritt Kurdistan men även för kvinnors rättigheter. Jag har blivit uppväxt med att kämpa för en kurdisk nation ända sedan barnben. Den nationella kampen för Kurdistan har varit en del av hela mitt liv.”⁵

Här finner vi också ett uttryck för hur nationalism har genomsyrat kvinnans liv. Även här tolkar jag det som att kvinnan *behöver* vara nationalistisk för att stötta självständigheten som Kurdistan strävar efter. Sedan ung ålder har hon påverkats av nationalistiska krafter ifrån det kurdiska samhället i den mån att kämpa för sina rättigheter. Betydelsen är stor för kvinnan där nationalism återigen behövs och som hon själv bär med sig under hela sitt liv. Jag tolkar det som att hon har påverkats av strukturerna i samhället. Även här såväl som i det tidigare citatet finns ett mönster kring hur diskursen upprätthåller kvinnornas narrativ och hur de konstruerar sig själva i nationsbyggandet. Där det primära handlar om hur skapandet av en egen nation påverkar kvinnans berättelse och den position hon måste ta som nationalist. Genom subjekspositionerna i det här fallet kan vi åter utläsa hur kvinnor får en position som nationalister på grund av strukturen och situationen som kurder befinner sig i.

Trots kvinnornas nationalistiska medvetenhet och stöd för kampen för ett fritt Kurdistan är allt inte problemfritt. Kvinnorna får rollen som biologiska bärare och kulturella förmedlare av samhället. När det däremot kommer till frågan om jämställdhet beskriver en annan kvinna, ”Roza”, ett problem i det kurdiska samhället som lätt hamnar i skuggan av medias uppmärksammande av kvinnorna som bygger nationen. I skuggan av medias uppmärksammande av kvinnor som strider sida vid sida med män, vilket är en utveckling och viktig för samhället gömmer sig fortfarande orättvisor. Det här har syns till i det material som använts under uppsatsen och bekräftas även av alla de kvinnor som intervjuats.

Roza beskriver problemet på följande vis:

”Women have played an instrumental role in the national struggle and their role is not recognized enough. Women are still being marginalized and they are not seen as true partners in the nation building process”.⁶

⁵ ”Sara”, 48 år, aktiv politiker och aktiv i NGO. 2016. Intervju 2 maj.

⁶ ”Roza”, 41 år, kvinnorrättsaktivist. 2016. Intervju 10 maj.

Här finner vi en problematik som inte stämmer in med den kurdiska diskursen kring kvinnors roll i nationen. Det som enligt diskursen (beskrivits tidigare) beskriver som kvinnor, som fick mer plats i det kurdiska nationsbyggandet kan tolkas som att det ifrågasätts av den här kvinnan. Hon betonar att kvinnor har haft en bidragande roll i den nationalistiska kampen men att det här är ingenting som erkänts eller som kvinnorna fått någon form av utdelning för. I och med de nationalistiska krafter som präglar samhället kan nationalism i det här fallet utläsas som att det delvis fungerat som en negativ kraft gentemot kvinnor.

I en annan utsaga som tagits från Ofra Bengios artikel ”Game Changers: Kurdish Women in Peace and War” uppmärksammas en kurdisk aktivist som blev en symbol i kurdisk historia för sina modiga handlingar under en tid där kurder levde under förtryck av Iraks förra diktator, Saddam Husseins Ba’th regim. Innan kvinnan avrättades för sina, enligt regimens olagliga handlingar sjöng hon den kurdiska nationalsången och uttryckte sig på följande vis (Bengio:2015:41):

”Kill me! But you must also know that after my death thousands of Kurds will wake up. I feel proud to sacrifice my life for the freedom of Kurdistan” (ibid).

Till skillnad från de tidigare utsagorna är den här aningen mer känslös och rakt på sak. En gemensam sak som kvinnornas utsagor har är att alla de som har uttryckt sig nationalistiskt har betonat betydelsen av nationalism i sina svar och varför det är viktigt för dem och deras framtid. Det som kan tolkas från den här kvinnans uttryck är hur viktig den nationella kampen är för henne. Kvinnan är redo att offra sitt liv för kurdernas frihet och självständighet. Hon uttrycker nationalism genom sina känslor. Den sista meningen är kanske den som verkligen ger uttryck för nationalism. Kvinnan beskriver tydligt att hon känner *stolthet*. Stolthet för Kurdistan och stolthet för att hon offrar sitt liv för Kurdistans frihet. Jag tolkar det som att kvinnan är påverkad av krafter i samhället och, även här, behöver vara nationalistisk på grund av de förtryck hon och kurder har fått utstå. Det här resulterar i starka och känslösa uttryck från kvinnans sida.

5 Diskussion

Feminism och nationalism i irakiska Kurdistan har belysts i den här uppsatsen och nästintill kunnat uppfattas som en problemfri relation. I min analys har jag försökt belysa nationalism bland kurdiska kvinnor i relation till kvinnornas feministiska kamp. Analysen har fokuserat på att studera kurdiska kvinnors roll i nationsbyggandet genom att fokusera på diskursens *subjektspositioner*. Det som oftast kan tas för givet som att kvinnor anser att nationalism är en bra sak är egentligen inte det som framkommit i den litteratur som studerats och de intervjuer som gjorts. Snarare har det visat sig i analysen att nationalism är någonting som styrt kvinnorna vilket har gått att utläsa ur deras berättelser. Samtidigt har diskursen kring kurdisk nationalism och kvinnors roll som den beskriver tydligt betonat att kvinnan har varit en del av nationsbyggandet och spelat en avgörande roll. När det däremot har jämförts med kvinnors utsagor syns ett mönster bland de berättelser som analyserats. Här kan man se att det råder delade meningar om huruvida nationalistiska krafter i irakiska Kurdistan är *bra* för kvinnorna. Genom att undersöka subjektspositioner i diskursen kan man se hur nationalism har lett till att kvinnorna snarare *har behövt* ta vissa positioner som nationalisterna för att stötta den kamp för självständighet. Det här kan kopplas an till den poststrukturella teorin om feminism av Jayawardena som även presenterades i kapitel 2. Teorin nämnde att kvinnor kan inte enbart kämpa för jämställdhet samtidigt som deras folk var förtryckta. Den diskurs som gått att utläsa i fallet med kurdiska kvinnor syftar på just det här. Kurdiska kvinnor behöver vara nationalistiska sida vid sida med männen. Samtidigt för de även en kamp för sina kvinnliga rättigheter.

Kvinnorna intar även andra positioner genom olika nationella projekt. Kurdiska kvinnor bär ett ansvar i att förmedla olika värden vidare till nästa generation. Det här är någonting som togs upp redan i teorin med Yuval-Davis och som sedan tillämpades i analysdelen som en del för att analysera hur feminism och nationalism samspelar med varandra i irakiska Kurdistan. Den hypotes som drevs från början om att kurdiska kvinnor intar andra roller än vad Yuval-Davis tar upp i form av biologiska och kulturella förmedlare av nationen visade sig inte stämma fullt ut. Yuval-Davis teori visade sig vara särskilt relevant för fallet eftersom att materialet visade sig innehålla saker som stämmer in med hennes teori. Kurdiska kvinnor intar en roll som kulturella förmedlare av nationen bland annat vilket har gjort Yuval-Davis teori relevant. Någonting som även gör Yuval-Davis teori intressant för fallet är hur det i samhället visade sig finnas en patriarkal struktur vilken påverkade kvinnors roller i nationsbyggandet. Samtidigt har de också en roll att göra en feministisk kamp för sina kvinnliga rättigheter. Någonting som innebär att samhället egentligen inte har inkluderat kvinnorna i nationsbyggandet på det sättet som diskursen kring kurdisk nationalism, enligt litteraturen påstår sig ha gjort. Därmed finner vi en

motsättning mellan diskurserna som presenterats. Att kvinnor tycks vara mer friare och ha en mer aktiv roll i nations-byggandet kan stämma till viss mån när man analyserar de olika delarna. Kvinnor kämpar för Kurdistans självständighet samtidigt som de kämpar för sina kvinnliga rättigheter.

Kurdiska kvinnor har fört en nationell kamp såväl som en feministisk kamp. Att nationalism slår hårt mot kvinnor har belysts i början av uppsatsen där nationalism bygger på en patriarkal struktur där männen är de som har makten. Fallet med kurdiska kvinnor har däremot låtit oss tänka bortom det här delvis. Anledningen till varför feminism och nationalism delvis har gått hand i hand i det här fallet beror på kurdernas situation. Genom *ekvivalenskedjor* har begreppet nationalism kunnat studeras genom en bestämd betydelse som bygger på inkludering av människor och inte enbart en homogen grupp människor. Därmed har jag kunnat utesluta andra kopplingar som kan relateras till 'nationalism' så som exkluderande faktorer. Det sättet som nationalism har tagit sig uttryck på har varit på ett sätt där självständighet och nationella rättigheter är det primära. Där kvinnor, sida vid sida med män har fört en nationell kamp, samtidigt som kvinnorna fört en feministisk kamp för att motarbeta patriarkala strukturer. För en folkgrupp som är förtryckt behöver vi förstå varför kvinnor tar på sig en nationalistisk roll som oftast kan vara av en maskulin karaktär. Det här har uttryckts bland annat i form av att, för att kvinnor ska få sina kvinnliga rättigheter behöver de samtidigt få sina nationella rättigheter.

För studien användes intervjuer såväl som litteratur och vetenskapliga artiklar. De sekundärkällor som användes bidrog med en grundläggande syn på relationen mellan feminism och nationalism i irakiska Kurdistan genom att belysa kvinnors roller. Däremot har jag med hjälp av intervjuerna kunnat skapa ett rikare material och andra infallsvinklar. Det som kanske inte var så tydligt i mitt sekundärmaterial kunde jag istället försöka få fram i primärmaterial genom att forma intervjufrågorna efter det här. Bland annat kunde jag få fram kvinnors egna åsikter kring varför nationalism är viktigt för dem i en nutida kontext. Det här var särskilt viktigt för att kunna få variation i materialet.

6 Sammanfattning

Den här studien har haft som syfte att undersöka relationen mellan feminism och nationalism i irakiska Kurdistan. Det som i början av uppsatsen uppfattades som att kvinnor tog en mer aktiv och friare roll har under uppsatsens gång visat sig inte stämma fullt ut. Snarare har en problematik kring de roller kvinnor tar uppmärksammats och diskuterats. Det som framkommit i det material som analyserats är att det finns en relation mellan feminism och nationalism i irakiska Kurdistan. Relationen är däremot inte problemfri vilket jag har försökt belysa i min analys genom att främst fokusera på de subjekspositioner som använts för att studera kvinnors roller i nationsbyggandet. Analysen har visat att patriarkala strukturer finns kvar i samhället men trots det här har kvinnor stöttat den nationella kampen som karaktäriseras av nationalistiska idéer. Det har tillåtits att förklaras genom att använda teorier som passar in på fallet och kan förklara det här. Att kvinnor har tagit på sig rollen som nationalister har främst visat sig vara på grund av situationen de, såväl som andra kurder befinner sig i. Det vill säga att de är en grupp som är utsatt för förtryck. Nationalism i det här fallet har inte inneburit att situationen varit helt bra för kurdiska kvinnor. Vad som är värt att betona är hur nationalism inte har byggt på en idé om en homogen grupp och exkluderingsmekanismer. Istället har det rört sig kring en idé om nationella rättigheter och självständighet men ingenting med att blodsbandet är det primära. Det här har analyserats i kapitel 6 genom att specifikt kolla på ekvivalenskedjor och vilka ord som refererar till nationalism i det här fallet. Samtidigt har det visat sig i materialet att feminism och nationalism kan samspela med varandra men värt att tydliggöra är att det här också är kontextbundet.

Resultaten i den här studien är inte generaliserbara. Det här är ingenting som har varit ett syfte under uppsatsens gång, vilket även har nämnts i metoden. Trots att uppsatsen inte kan generalisera utifrån ett specifikt fall så kan den här studien förstås som ett fall av kvinnor bland befrielsegrupper som driver en feministisk kamp samtidigt som de driver en kamp för sina nationella rättigheter. Även om mönstret ser annorlunda ut bland olika befrielsegrupper i världen idag så kan studien ses som ett bidrag inom fältet som behandlar feminism och nationalism genom att ge det en mer nyanserad bild.

7 Referenslista

Litteratur

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3., [utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Ignatieff, Michael (1993). *Blood & belonging*. London: BBC

Jayawardena, Kumari (1986). *Feminism and nationalism in the Third World*. London: Zed

Klein, Janet. 2001. En-Gendering Nationalism: The "Woman Question" in Kurdish Nationalist Discourse of the Late Ottoman Period. I Sharhazad Mojab (red). *Women of a Non-State Nation: The Kurds*. Mazda Publishers, Inc.25-51

Lantz, Annika (1996). *Intervjumetodik den professionellt genomförda intervjun*. Enskede: TPB

Mojab, Shahrzad. 2001. Women and Nationalism in the Kurdish Republic of 1946. I Sharhazad Mojab (red). *Women of a Non-State Nation: The Kurds*. Mazda Publishers, Inc. 71-94

Sveningsson Elm, Malin, Lövheim, Mia & Bergquist, Magnus (2003). *Att fånga nätet: kvalitativa metoder för Internetforskning*. Lund: Studentlitteratur

Teorell, Jan & Svensson, Torsten (2007). *Att fråga och att svara: samhällsvetenskaplig metod*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

West, Lois A. (red.) (1997). *Feminist nationalism*. New York, N.Y.: Routledge

Yuval-Davis, Nira (1997). *Gender & nation*. London: Sage

Artiklar

Al-Ali, Nadjé & Pratt, Nicola, 'Between Nationalism and Women's Rights: The Kurdish Women's Movement in Iraq, Middle East Journal of Culture and Communication 4 (2011) pp. 337-353

Bengio, Ofra, "Game Changers: Kurdish Women in Peace and War, The Middle East Journal, Volume 70, Number 1, Winter 2016. 30-46